

Háskólinn
á Akureyri
University
of Akureyri

Mynstur í samstarfsverkefnum sveitarfélaga

Form, málaflokkar og umfang

Erindi á málþinginu: **SAMSTARF, SAMEINING EÐA
ÞRIÐJA STJÓRNSÝSLUSTIGIÐ?** Haldið í Háskólanum á
Akureyri 29. apríl 2016

Dr. Grétar Þór Eypórsson
Prófessor við Háskólann á
Akureyri

Innihald erindis

- Samantekt og greining á samstarfi sveitarfélaga
 - Landshlutar
 - Tegundir samstarfs
 - Umfang samstarfs
 - Tíðni sveitarfélaga í samstarfi
 - Flokkun samstarfs eftir flokkunarkerfi Hulst og van Montfort

Samstarf eftir tegundum og landshlutum

Landshluti	Landshluta samtök	Byggða samlög	Sameiginlegar nefndir	Samningar	Sameiginlegt eignarhald	Heildar fjöldi	Fjöldi sveitarfél
Höfuðborgarsvæðið	8	3	3	<u>11</u>	2	27	7
Suðurnes	6	1	4	6	<u>10</u>	27	5
Vesturland	6	2	7	<u>31</u>	8	54	10
Vestfirðir	5	2	<u>17</u>	16	7	47	9
Norðurland vestra	6	6	10	5	<u>16</u>	43	7
Norðurland eystra	4	2	12	16	<u>22</u>	56	13
Austurland	8	6	3	<u>11</u>	2	30	8
Suðurland	7	<u>12</u>	11	4	10	44	15
Alls	50	34	67	<u>100</u>	77	328	74

Algengustu samstarfstegetundirnar í landshlutunum

Landshluti	Algengasta formið		
Höfuðborgarsvæðið	Samningar		
Suðurnes	Sameiginlegt eignarhald		
Vesturland	Samningar		
Vestfirðir	Sameiginlegar nefndir		
Norðurland vestra	Sameiginlegt eignarhald		
Norðurland eystra	Sameiginlegt eignarhald		
Austurland	Samningar		
Suðurland	Byggðasamlög		
Allt landið	Samningar		

Samstarfsverkefni eftir málaflokkum (10+)

Málaflokkar	Fjöldi samstarfsverkefna
Skólar - Menntun	59
Félagsþjónusta	52
Bókasöfn og önnur söfn	23
Um sameiginlega hagsmuni	22
Atvinnuþróun	20
Slökkvilið	17
Heilbrigðismál	17
Almannavarnir	14
Sorpmál	13
Umhverfismál	12
Menningarmál	12
Ferðaþjónusta - markaðsmál	11
Skipulagsmál	11
Öldrunarþjónusta	10
Íþróttir og tómstundir	10

Hvað eru sveitarfélögin í mörgum samstarfsverkefnum?

Landshluti	Meðaltal	N
Höfuðborgarsvæðið	19,3	7
Suðurnes	24,0	5
Vesturland	25,6	10
Vestfirðir	22,4	9
Norðurland Vestra	22,6	7
Norðurland Eystra	22,9	13
Austurland	21,1	9
Suðurland	24,9	14
Öll sveitarfélög	23,1	74

Tilgátur um samstarf sveitarfélaga

- *Lítill (minni) sveitarfélög fara í samstarfsverkefni til þess að ná hagkvæmni í rekstri og minnka þannig eigin kostnað við rekstur*
- *Lítill (minni) sveitarfélög fara í samstarfsverkefni til þess að geta veitt þjónustu sem þau ráða ekki / illa við að veita ein og sér*
 - Þessi gögn svara þessu ekki beint.
 - Könnunin í þessu verkefni gefur vísbendingar um að tilgáturnar megi samþykkja
 - Og reyndar einnig í könnun meðal forsvarsmanna 50 samstarfsverkefna 2015 líka.

Samspil stærðar og samstarfstillhneigingar

- *Af þessu mætti þá leiða að...*
 - *Þessvegna séu minni sveitarfélögin frekar í samstarfsverkefnum en stærri*
- *En gögn okkar styðja ekki þá tilgátu!!*
- *Það er frekar umhverfið eða aðstæður sem ráða þessu!*

Samstarfsverkefni, stærð sveitarfélaga og umhverfi þeirra

Tengsl fjölda samstarfsverkefna við stærð sveitarfélags og við fjölda landamæra

		Íbúafjöldi	Fjöldi verkefna sem tekið er þátt í	Fjöldi landamæra við önnur sveitarfélög
Íbúafjöldi	Pearsons r	1	-,094	,086
	Sig.		,425	,465
	N	74	74	74
Fjöldi verkefna sem tekið er þátt í	Pearsons r	-,094	1	,341**
	Sig.	,425		,003
	N	74	74	74
Fjöldi landamæra við önnur sveitarfélög	Pearsons r	,086	,341**	1
	Sig.	,465	,003	
	N	74	74	74

Fjöldi landamæra og fjöldi samstarfsverkefna

Fjöldi landamæra við önnur sveitarfélög	Fjöldi verkefna (meðaltal)	N
0 eða 1	20,4	16
2 eða 3	23,0	41
4 eða fleiri	25,9	17
Alls	23,1	74

ETA	.356**
ETA ²	.127**

Hulst & van Montfort flokkunarkerfið:

- Hollensku stjórn málafræðingarnir Rudie Hulst og André van Montfort hafa sett fram aðferð eða viðmið til að flokka samstarfsverkefni sveitarfélaga eftir formi þeirra og umfangi.
 - Inter-Municipal Cooperation in Europe (2007)
- Viðmið 1 – Fjöldi málaflokka
 - Snýst samstarf um *einn málaflokk* (e. single-purpose) eða *fleiri en einn málaflokk* (e. multi-purpose)?

Hulst & van Montfort flokkunarkerfið:

• Viðmið 2 – Form

– *stefnunet* (e. policy networks)

- Samstarf sem byggt er á lauslegum netum sem notuð eru til að ráða saman ráðum sínum, samhæfingar eða sameiginlegrar ákvarðanatöku sveitarfélaganna sem í hlut eiga. Formfesta er lítil en þátttakendur hafa samband reglulega.

– *formlegir samningar/samkomulag* (e. formal agreements)

- Formlegra og snýst um samninga um veitingu þjónustu frá einum aðila til annars eða þá að kaupa þjónustu af þriðja aðila, til dæmis einkaaðila.

– *formlegar skipulagsheildir* (e. standing organisations).

- Stofnanavædda formið. Stofnuð er ný skipulagsheild sem samrekin er af sveitarfélögum til að veita þjónustu eða annast verkefni

Samstarf á Íslandi og Hulst & van Montfort kerfið

	Net	Formlegir samningar	Skipulagsheildir
Einn málaflokkur	Nefndir	Formlegir samningar Nefndir	Byggðasamlög Sameiginlegt eignarhald Nefndir
Fleiri en einn málaflokkur	Nefndir Samningar		Landshlutasamtök Atvinnuþróunarfélög Sameiginlegt eignarhald Nefndir

Hulst & van Montfort kerfið

Ísland: Fjöldi í ólíkum flokkum

	Net	Formlegir samningar	Skipulagsheildir
Einn málaflokkur	15 (5%)	107 (33%)	126 (38%)
Fleiri en einn málaflokkur	2 (1%)		78 (24%)

Samandregið

- Megin Einkennin á samstarfi sveitarfélaga á Íslandi eru
 - *Skipulagsheildir og Formlegir samningar að formi.*
 - *Samstarf um eitt mál eða málaflokk að umfangi.*
 - Samstarf er langlagengast á sviði *Fræðslumála* og á sviði *Félagslegrar þjónustu*
 - Sveitarfélögin í landinu eru að jafnaði viðriðin 20-25 samstarfsverkefni – stór og smá